

EMİNE SEMİYE HANIM KİTAPLIĞI - 1

SEFALET

EMİNE SEMİYE HANIM

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0067
Edebiyat: 021

EMİNE SEMİYE HANIM KİTAPLIĞI - 1
SEFALET
EMİNE SEMİYE HANIM

Yayına Hazırlayan
Tuğba Sivri

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Hüseyin Yorulmaz

Yayın Müdürü
Dr. Hasan Aksakal

Tasarım ve Yayın Kimliği
Bülent Erkmen

Kapak Görseli ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kıtap Editörü
Dr. Şaban Bıyıklı

Son Okuma
Emre Güler

VakıfBank Kùltür Yayınları

Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2020

ISBN 978-605-7947-42-0

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınlarına aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Ofset Yapımevi

Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,
34410 Kağıthane, İstanbul
Telefon: 0 212 295 86 01
Sertifika No: 45354

1. Baskı: Eylül 2020

EMİNE SEMİYE
HANIM
KİTAPLIĞI - 1
SEFALET

EMİNE SEMİYE HANIM

HAZIRLAYAN

TUĞBA SİVRİ

EMİNE SEMİYE HANIM

Emine Semiye, Meşrutiyet dönemi önemli kadın yazarlarındandır. Osmanlı Kadın Hareketinin öncü isimlerinden olan Emine Semiye, Osmanlı'nın çeşitli bölgelerinde öğretmenlik yapmış, sadece yazar olarak değil, sosyal ve siyasal eylemleriyle de özellikle kadınların hayatlarının iyileştirilmesiyle ilgili mücadele vermiştir. Romanları, dönemin toplumsal yapısına dair fikir vermekle birlikte özellikle köle, alt sınıf ya da fuhşa zorlanmış kadınların sorunlarını dile getirmesi açısından oldukça önemlidir. Tarihçi devlet adamı Ahmet Cevdet Paşanın kızı olmasına ve hayatını edebiyat ve siyaset faaliyetleriyle geçirmesine karşın ablası Fatma Aliye kadar ilgi görememiş, uzun yıllar boyu eserleri tefrika olarak gazetelerde kalmıştır. Kurduğu çeşitli derneklerle kadın ve çocukların eğitim, barınma, geçinme gibi temel ihtiyaçlarını gidermek için çabalamıştır. Eğitimci yönü, yalnızca ülkenin pek çok bölgesinde öğretmenlik yapmasıyla sınırlı kalmamış; aynı zamanda hazırladığı ders kitaplarıyla da bilhassa genç kızların eğitimine katkıda bulunmuştur.

TUĞBA SİVRİ

Tuğba Sivri, 1990 İstanbul doğumlu. Bahçeşehir Üniversitesi Halkla İlişkiler lisans eğitiminin ardından Galatasaray Üniversitesinde Medya ve İletişim Çalışmaları yüksek lisansını, Türkiye'de Muhafazakâr Kadınların Siyasal Hareketliliği üzerine yazdığı tezle tamamladı. Site editörlüğü, kurumsal dergi editörlüğü yaptı. Şu anda Yıldız Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında, popüler muhafazakâr romanlarda toplumsal cinsiyet üzerine doktora tezini tamamlamak üzere. Çift danışmanlı yürüttüğü tezi, edebiyat, sosyoloji ve siyaset bilimi alanlarında disiplinlerarası bir perspektife dayanıyor. Popüler kültür, Türkiye'de 1980 sonrası kadın edebiyatı, popüler romanslarda erkeklik kurguları konularında, hakemli akademik dergilerde yayınlanmış makaleleri mevcuttur. Aynı zamanda Temmuz 2018'den beri VakıfBank Kültür Yayınları'nda bağımsız editörlük yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	Altıncı Kısım
Tuğba Sivri	Soğuk
006	188
	Yedinci Kısım
Sefalet	Sabite'nin Âh'ı
018	201
	Sekizinci Kısım
Birinci Kısım	Ulüvv-i Hikmet
Açlık	220
024	Dokuzuncu Kısım
İkinci Kısım	İnsan Şeklinde Bir Melek
Sefalet İçinde İsmet-Nefret İçinde	242
Muhabbet	Onuncu Kısım
045	İzdıvaç
Üçüncü Kısım	267
Seda-yı Vicdani	On Birinci Kısım
081	Hayatî'nin Dügün Hediyesi
Dördüncü Kısım	283
Sabite	On İkinci Kısım
123	Vasiyet
Beşinci Kısım	302
Zaruret	On Üçüncü Kısım
176	İstirahat-i Kalp
	315

ÖNSÖZ

TUĞBA SIVRI

Susan Gubar ve Sandra M. Gilbert, 1979'da *The Madwoman in the Attic*'i yayımladıklarında feminist edebiyat eleştirisi için çok büyük bir adım attılar; çünkü edebiyat eleştirisine “alınmamış”, ucuz ve önemsiz olarak mimlenerek edebiyat tarihinden silinmiş Victoria dönemi kadın yazarların eserlerini ele alarak kadın yazınının bir geleneği, bir geçmişi olduğunu edebiyat eleştirmenlerine hatırlattılar. Victoria dönemi İngiliz edebiyatı, “erkek yazar, kadın okur” klişesinin² ilk ortaya çıkış anı olarak imlenebilir; çünkü yeni ortaya çıkan burjuva ev kadınları, o dönem üretilen “aşk romanlarının” en yoğun tüketicisi oldu ve bu anlamda edebiyatın nasıl şekilleneceğine de kültür pazarının tüketicileri olarak şekil

---

1. Sandra Gilbert, Susan Gubar (2016), *Tavan Arasındaki Deli Kadın*, çev. Nil Sakman, Aylak Adam Yayınları, İstanbul.

2. Bu ifade, Jale Parla ve Sibel Irzık'ın derlediği *Kadınlar Dile Düşünce* adlı kitapta yer alan, Nurdan Gürbilek'in yazdığı bölümün başlığıdır. Nurdan Gürbilek, özellikle romantik aşk kitaplarının kadınları kötü yönde etkileyebileceğine dair İngiltere'de başlayan tartışmayı Türkiye'de Tanzimat dönemi erkek edebiyatçılarında da görebileceğimizi ifade eder. Nurdan Gürbilek (2017), “Erkek Yazar, Kadın Okur”, *Kadınlar Dile Düşünce*, der. Jale Parla, Sibel Irzık, İletişim Yayınları, İstanbul.

verdi. Ancak o dönemde kadınlar sadece okumadı; aynı zamanda ürettiler de. Bu nokta, kadınların kültür sahasındaki varlıklarını pasif/okuyucu konumdan kurtaran; *logosu* [akıl/söz] kadına vererek onu özne pozisyonuna taşıyan bir tarihi gerçektir ve bu gerçeğin unut[tur]ulması, kadınların özne konumlarını yeniden yitirmeleriyle sonuçlanabilecek, kültür sahasını eril tahakküme terk edecek, önemli bir tarihi yanlıştır. İşte Gubar ve Gilbert, bu tarihi yanlışı düzelterek edebiyat eleştirisine ve tarihine kadın özneyi yeniden yerleştirmiştir.

Türkiye’de kadın hareketinin ve buna bağlı olarak kadın yazınının tarihini nereden başlatmak gerektiği hususu hep bir tartışma konusu oldu. Serpil Çakır, ufuk açıcı çalışması *Osmanlı Kadın Hareketi*’ni³ yayınlayana kadar Osmanlı’da bir kadın hareketi olduğuna pek de ihtimal verilmiyordu. Nitekim günümüzde de bu tartışmalar sürüyor. Kimileri “Üç-beş kadın dergisinde yazan üç-beş ‘paşa kızı’na bakarak Osmanlı’da bir kadın hareketi vardı denemez” diyerek yok saymaya çalışsa da Osmanlı “Aydınlanma”sının önemli bir ayağı da kadın hareketiydi. Öyle ki Ahmet Midhat Efendi gibi ilk dönem erkek Tanzimat yazarlarının en çok üzerinde durdukları konular çokeşlilik, kadınların kamusal alana dahil, görücü usulü evlilik, çarşaf/peçe gibi “kadınlara mahsus meseleler”di ve Avrupa’nın aksine, kadınların edebiyat alanına girmesini destekleyici adımlar attıklarını biliyoruz. Deniz Kandiyoti, Üçüncü

---

3. Serpil Çakır, (2011), *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, İstanbul.

Dünya ülkelerindeki erkek aydınların, Batılıların aksine, kadın hareketini desteklemesini, hem değişmesini istedikleri mevcut sistemin en görünür baskı unsurunun kadınlar üzerinde çalışmasına hem de farklı erkekliklerin de bu sistemden zarar görmesine bağlıyor.⁴ Sebebi ne olursa olsun, kadın hareketi Tanzimat dönemi ve sonrası için kritik bir önemde oldu. Rousseau ve Voltaire gibi Aydınlanmacı düşünürlerin, özellikle “millet” oluşumunda kadınların eğitimine yaptıkları vurguya Tanzimat’ın erkek yazarları da önem verdi; kadınların eğitimini ve sosyal durumunun değişmesini, Batılılaşma yönünde önemli bir adım olarak gördüler. Kadınlar da bu çağrıya iştiaqla uydular; pek çok kadın yazar ve şair, modern Türk edebiyatı diyebileceğimiz bu yeni dönemde üretmeye başladılar.

Türkçede *Tavan Arasındaki Deli Kadın* çapında geniş bir çalışma henüz yapılmadı. Ancak Osmanlı kadın yazarları yeniden keşfedilmeye, edebiyat tarihinde hak ettikleri konumu yeniden edinmeye başlıyorlar. Hukukçu ve tarihçi Ahmet Cevdet Paşanın kızı, yazar Fatma Aliye’nin kız kardeşi olarak bir “yarı-şöhret”e sahip olan Emine Semiye Hanımın eserlerini toplu halde yayınlama fikri de kendisine “edebiyat sahnesinde hak ettiği konumu verme” niyetiyle ortaya çıktı.

Tanzimat döneminin ünlü devlet adamlarından hukukçu ve tarihçi Ahmet Cevdet Paşayla Adviye Rabia Hanımın üç çocuğundan en küçüğü olarak İstanbul Vezneciler’de

---

4. Deniz Kandiyoti (2015), *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, Metis Yayınları, İstanbul.

dünyaya gelen Emine Semiye Hanımın kesin doğum tarihi bilinmiyor. Bazı kaynaklarda 1868, bazılarındaysa 28 Mart 1866 tarihi geçiyor.⁵ Yazarın soyadı konusunda da yorumlar yine muhtelif. Milli Kütüphane’de “Yularkıran” etiketiyle arşivlenen defterleri, soyadının, baba tarafından dedesi Hacı İsmail Ağanın ailesi olan Yularkıran oğulları’ndan geldiğini gösteriyor.⁶ Ancak birçok yerde “Önasya” soyadının kullanılması, Kadriye Kaymaz’ın ifadesiyle, *Önasya* dergisinde kendisiyle ilgili yayımlanan bir makalenin başlığının yanlış yorumlanması sonucu ortaya çıkan bir karışıklık gibi görünüyor.⁷

Ahmet Midhat Efendinin, Emine Semiye’nin kendinden yalnızca iki yaş büyük ablası Fatma Aliye’yi “manevi kızı” olarak takdim edip eserlerini överken Emine Semiye’yi görmezden gelmesi ve eserlerinin basılmaması, Emine Semiye’nin edebi açıdan yetersizliğiyle açıklanamaz. Çünkü roman ve hikâye türlerinin henüz ülkeye girdiği bir dönemde kadınlardan beklenen, kadınlara mahsus sorunları dile getiren eserler üretmeleriydi ve burada nitelikten çok anlaşılabilirlik ve halka hitap edebilmek önemliydi.⁸ Burada asıl kritik unsurun, Emine Semiye’nin, ablasına nazaran çok daha keskin ve sivri olan yazı diliyle birlikte aktif muhalif politik kişiliği olduğunu söylemek yanlış olmaz.

---

5. Kadriye Kaymaz (2009), *Gölgedeki Kalem Emine Semiye Bir Osmanlı Kadın Yazarının Düşünce Dünyası*, Küre Yayınları, İstanbul, s. 19.

6. A.g.e. s. 40.

7. A.g.e. s. 40-41.

8. Karaca, a.g.e., s. 116.

Emine Semiye, hayatının büyük kısmını öğretmenlik yaparak, çeşitli dernekler kurup kadınların güçlenmeleri yönünde çalışarak geçirmiş bir “ilk dönem Türk feminis-ti”ydi. 1895/1896 yıllarına tekabül eden dönemde Selanik’te İnas mektepleri [kız okulları] müfettişliğine başlamış, bu süre içinde bir yandan İttihat ve Terakki Cemiyetinin “teş-kilat-ı hafiye”sinde görev almış ve II. Meşrutiyetin ilanı sı-rasında gazetelerde cesur yazılar yazarak dikkat çekmişti.⁹

Halide Edip’in aktardığına göre, 1906’da Selanik’te açılan İttihat ve Terakki Cemiyetinin tek kadın üyesi, Emi-ne Semiye’dir.¹⁰ Serpil Çakır’sa Emine Semiye’nin İttihat ve Terakki Cemiyetinin Kadınlar Şubesi başkan yardımcısı olduğunu belirtir.¹¹

İlk eşi kazaskerlerden Mustafa Paşaydı. 1885’te Mustafa Paşayla Hasan Rıza adında bir çocukları oldu. Ay-rıca Fatma Zahire isminde, sekiz yaşında vefat eden bir de kızı vardı.¹² Mustafa Paşanın ölümünden sonra ikinci eşi, dadısının oğlu Reşid Paşa oldu. “Gürültülü bir boşanma”y-la sonuçlanan bu evlilikten Ahmet Cevdet adında bir oğul dünyaya geldi. Hüseyin İzzet adında bir oğulları daha oldu, ancak yaşını doldurmadan vefat etti.¹³

Hayatı boyunca hem ürettiği edebi eserlerde, hem aktif siyasi hayatında hem de kurduğu derneklerde ka-

---

9. Kaymaz, a.g.e. s. 29.

10. Akt. Karaca, a.g.e., s. 121.

11. Çakır, a.g.e., s.55.

12. Kaymaz, a.g.e., s. 34-36.

13. Kaymaz, a.g.e., s. 37-38.

dınların sosyal konumlarını iyileştirmek adına çalışan Emine Semiye, Rumi 1314'te (Miladi 1896/1897) Selanik'te Şefkat-i Nisvan derneğini kurdu.¹⁴ Ablası Fatma Aliye'ye gönderdiği 16 Teşrinievvel 1324 (29 Ekim 1908) tarihli mektubunda "Hukuk-ı Nisvan" adıyla bir cemiyet kurmaya karar verdiğinden bahsediyordu.¹⁵ Kısa süre sonra 1324'te (Miladi 1906/1907) Edirne'deki Hizmet-i Nisvan'ı kurdu. Dernek on Müslüman, altı gayrimüslim kadından oluşuyordu.¹⁶

Emine Semiye, 1912 Balkan Harbi sırasında Şişli Etfal Hastanesinde gönüllü hemşirelik yaptı, İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin yakalanıp hapsedildiği sırada kendisinin de hapsedileceğini öğrenince hastaneden ayrılıp Paris'e gittiği söylentisi yayıldı.¹⁷ Halide Edip'in hatıralarından, kendisi ve başka kadınlarla birlikte 1916-1917 yıllarında Suriye'de öğretmenlik yaptığını;¹⁸ kendisinin bir yazısından da 1919 sonbaharında Cenevre'de bulunup sosyoloji ve pedagojiyle ilgilendiğini öğreniyoruz.¹⁹ Yazılarında belirttiği üzere, hayatının yedi yıla yakınını yurtdışında (Şam ve Paris'te bulunduğu biliniyor) geçirdi.²⁰

İttihat ve Terakki içinde aktif bir konuma sahip olan Emine Semiye, Cemiyetin Kadınlar Şubesi tarafın-

---

14. Çakır, a.g.e., s. 87.

15. Kaymaz, a.g.e., s. 49.

16. Çakır, a.g.e., s. 89.

17. Kaymaz, a.g.e., s. 31-32.

18. Kaymaz, a.g.e., s.34.

19. Kaymaz, a.g.e., s. 29.

20. Kurnaz, a.g.e., s. 45.

dan 1 Ağustos 1908'de Selanik'te Beyazkule Bahçesinde yazlık bir tiyatrodaki gerçekleştirilen bir konferansta söz alarak "tesettür meselesinden kadınların sosyal haklarına varıncaya kadar çeşitli konularda, üzerlerindeki baskıları kaldırmak adına mücadele edeceklerini" söylemiş, konferansa katılma konusunda tereddütte bulunan Müslüman kadınları da cesaretlendirmişti.²¹

Ablası Fatma Aliye'nin *Tercüman-ı Hakikat* ve *Şûra-yı Ümmet*'te çıkan makalelerini okuyan Emine Semiye, tarihsel bilgilere dayanarak kadınları savunmasını beğense de dilini çok yumuşak buluyordu. Ona göre, halkın anlayacağı dilde ve daha sert yazılar yazılmalıydı.²²

Ablasına Hukuk-ı Nisvan adıyla gizli bir dernek kurmak istediğinden ve kendisinin de bu derneğe katılmasını arzu ettiğinden bahsettiği mektup da beraber düşünüldüğünde,²³ Emine Semiye'nin, ablasına göre daha radikal bir politikacı olduğunu ve bunun, dönemin önemli edebiyat ve fikir insanı Ahmet Midhat Efendi gibi birinin, ablasını desteklerken kendisini görmezden gelmesinin nedenlerinden biri olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim beraber Şam'da öğretmenlik yaptığı Halide Edip de anılarında Emine Semiye'den pek bahsetmez.

İttihat ve Terakki'ye, kadın hakları konusunda büyük ümitler besleyerek destek veren Emine Semiye'nin, Cemiyet

---

21. Kaymaz, a.g.e., s. 51.

22. Prof. Dr. Şefika Kurnaz (2008), *Osmanlı Kadını Hareketinde Bir Öncü Emine Semiye Hayatı, Fikirleri, Eserleri*, Timaş, İstanbul, s. 141.

23. Kurnaz, a.g.e., s. 141.

iktidara gelince umduğunu bulamaması, onu politikadan uzaklaştırmamış; aksine, bu sefer de Cemiyet aleyhine cesur yazılar kaleme almaya başlamıştır. Cemiyet'ten ayrılıp Osmanlı Demokrat Fırkasına katılan Emine Semiye, burada sosyalist düşüncelerle de tanışmış, ezilen “fukara halk”tan yana bir duruş benimsemişti. Bu düşüncelerinin, Paris'te yanında kaldığı yakın arkadaşı Madam Veran'ın verdiği yasak kitap ve dergilerle de beslendiğini, Jön Türklerin yayınlarından da yine Madam Veran sayesinde haberdar olduğunu; onu siyasal faaliyetlerin içine sokan bir diğer önemli isimse, yakın arkadaşı Seniye Hanım olduğunu belirtmek gerek.²⁴

Politik aktivizmi bir yana, Emine Semiye, Meşrutiyet döneminin üretken yazarlarından biriydi. Edebiyatı, dönemin yazarlarında görülen genel eğilime uygun olarak, halkı aydınlatmak için bir araç olarak gören Emine Semiye, yazarlığını şöyle temellendiriyor:

Yazmaktan maksat, umumun istifadesi olduğu malumdur. Bunun için yazdıklarımızı faide nokta-i nazarından yazmamız icap eder. Romanlarda tasvir edilen ibretli vakaların ezhân-ı karine [yakınların zihnine] hüsn-i tesiri olur ise elbette faideden hali kalmaz, alınan hisseler müte-hassis kimseleri cidden metin ederek ahlâka ait olan hataların ıslahına yardım edilmiş olur. İşte romanlara verilen ehemmiyet de bundan naşidir [dolayıdır].²⁵

24. Kurnaz, a.g.e., s. 148.

25. Emine Semiye, *İktitaf*. Milli Kütüphane, 06 MK. Yz. A 458106, MK. Yz. A 4582, MK. Yz. A 2693; akt. Karaca, a.g.y., s. 117.

İlk defa *Hanımlara Mahsus Gazete*'de “Bir mütehassisenin tefekkürâtı” adıyla yazılarını yayımlamaya başlayan²⁶ Emine Semiye, *Asır*, *Dersaadet* gibi dergi ve gazetelerde de birçok hikâye, tefrika roman ve fıkra yayınladı. “Feminizm ne demektir”, “İslamiyette feminizm” gibi başlıkları olan yazılarında direkt “feminizm” kelimesini kullanması ve kullandığı dil, dönemine göre ilerici olmakla beraber Osmanlı'da bir kadın hareketinin varlığının somut kanıtları olarak da görülmelidir. Cumhuriyet öncesi kadın yazarların feminizmi, çoğunlukla *Asr-ı Saadet* mitine dayanıyor; İslamiyetin aslında kadınlara özgürlük veren, onları kamusal alana dâhil eden yapısının gelenekler ve hurafelerle bozulduğu görüşüyle şekilleniyordu. Emine Semiye de, kamusal alanda yer alan ve okuyup yazan Müslüman kadınları araştırıp bir anlamda “feminist tarihçilik” başlatan ablası Fatma Aliye gibi, İslamiyetin kadınlara tanıdığı hakları vurgulayarak toplumsal hayatta kadınların konumunun değişmesi için “meşru” bir dayanak aramıştı. Romanlarında da bu anlayışla “çarpıtılmış, yanlış İslam” inancını eleştiren; hakiki Müslümanların sınıf ve cinsiyet bağlamında adil olmaları gerektiğini vurgulayan ana fikirleri merkeze aldı.

İlk olarak Selanik'teki *Mütalâa*'da yayımlanan ve 2000'lere gelene kadar basılı iki eserinden biri olan *Sefalet* adlı romanı, Sırpçaya çevrilerek orada yoğun ilgi görmüş ve bunun sonucunda 1899'da Sırp hükümeti tarafından

---

26. Kaymaz, a.g.e., s. 55.

Saint Sava Nişanıyla ödüllendirilmişti.²⁷ Buradan, Emine Semiye'nin unutulmasının, yetersiz yazarlık yeteneğinden kaynaklanmayıp politik duruşunun bir sonucu olduğunu tekrar iddia edebiliriz.

Emine Semiye, öğretmen kimliğinin de bir uzantısı olarak, eğitime, özellikle kızların eğitimine büyük önem veriyordu. Dönemin yaygın görüşü, kadınların “iyi bir eş” olabilmeleri için iyi eğitim almaları gerektiği, aksi takdirde hem çocuk yetiştirmede hem de eşleriyle iletişimde yetersiz kalacakları yönündeydi. Ancak Emine Semiye'nin kızların eğitimi meselesine daha farklı yaklaştığını görüyoruz. Ona göre, kadınlar iyi bir eş ya da anne olmak için değil, erkeklerle eşit düzeyde öğrenme kapasiteleri olduğu ve eğitimde eşit haklara sahip olmaları gerektiği için okumalıydılar. Nitekim eğitimin içeriğiyle ilgili yorumları bu görüşü destekliyor. Kız okullarının müfredatına eklenen bazı fen derslerinin olmasını olumlu bir gelişme olarak görürken fizik ve kimya gibi bilimlerin de Darülmuallimat'ta (kızlara özel üniversiteler) okutulması gerektiğini ifade eden²⁸ Emine Semiye'nin hayatı boyunca basılan iki eserinden bir diğeri, bir ders kitabı niteliğinde olan ve 1887'de yayınlanan *Hülâsa-i İlm-i Hesab*'tır.

Hanımlara Mahsus Gazete, Mütalâa, Asır ve Dersaadet gibi dergi ve gazetelerde yüzden fazla gazete yazısı, çeşitli hikâyeler ve tefrika romanlar yazan Emine Semiye, “Vatan

---

27. Kaymaz, a.g.e., s. 45.

28. Kaymaz, a.g.e., s. 65.

evlatlarının istifadesi için ibraz-ı gayretten geri kalmadım. İnşallah yakında külliyat-ı âsârımı neşre muvaffak olacağını ümit ederim” diyerek bütün eserlerini yayımlamak isteğini dile getirmişti.²⁹ Yaşadığı müddetçe bu arzusuna kavuşamayan Emine Semiye'nin bütün eserlerini yayınlamak, sadece edebiyatımızın kayıp bir isminin hakkını vermek için değil; dönemin kadın hareketini, siyasi atmosferini ve yazarlar arası ilişkileri anlamak için de edebiyat, tarih, sosyoloji ve hatta siyaset çalışmalarına büyük bir katkı sunacaktır.

Bu amaçla Emine Semiye'nin bütün eserlerini topladığımız çalışmamızın ilk cildi olan *Sefalet*, yazarın romanlarından biri olup, onu aslına sadık kalarak, ama günümüz Türkçesiyle anlaşılabilir kılmak adına açıklamalar ekleyerek yayına hazırlamaya çalıştık. Bu bağlamda, Osmanlıca'nın yazımından kaynaklanan bazı ses farklılıklarını ya da eklerdeki farklı kullanımları, okuyucuyu yormayacak şekilde günümüz Türkçesine uygun şekilde kullanmayı tercih ettik. Örneğin “gelmekte idi”, “susuyor idi” gibi kullanımları “gelmekteydi”, “susuyordu” şeklinde; “tabib”, “acaib” gibi kelimeleri “tabip”, “acayip” şeklinde; “zan etmek”, “af etmek” gibi fiilleri birleştirerek “zannetmek”, “affetmek” şeklinde kullanmayı uygun gördük. Faide/fayda, gaib etmek/kaybetmek, sada/ seda, döğmek/ dövmek gibi farklılıkları, ikinci kullanımları tercih ederek düzelttik. “İztırab” gibi, yazımı Türk Dil Kurumunca da sık sık değişime uğrayan,

---

29. Emine Semiye, “İtiraf-ı Hakikat”. *Teârûf-i Müslimin* 2 (31), s. 99; akt. Karaca, a.g.y., s. 118.

sert ve yumuşak sessizlerden oluştuğu için Türkçede zorluk çıkararak kelimeleri, Osmanlıca metindeki seslere karşılık gelecek şekilde kullanmayı tercih ettik.

Emine Semiye'nin bütün eserlerini yayınlama arzusunun yerine getirirken umuyoruz ki, bu çalışma, dönemin ve sonrasının unutulana/unutturulan kadın yazarları için de bir başlangıç olur ve henüz Osmanlıcadan Latin alfabesine aktarılmadığı için okuyucuyla buluşamayan yazarlarımızın kllyatını tamamlanarak edebiyat tarihimizin eksik parçaları yerine oturur.

SEFALET

Şaire-i belâgatperver [güzel konuşan şair kadın] ismetli [temiz, saf] Nigâr Hanımefendi Hazretlerine gönderilmiş olan mektubun suretidir:

“Muhterem Hemşireciğim,

Dünkü fırtına geçmişse de kar yağmakta devam eyliyordu. Yirmi derece hararete bulunan bir odanın pencerelerinden bedâyî-i tabiiyyeyi [tabiatın eşsiz güzelliğini] seyretmek pek hoş oluyor. Hayli zamandır beni odamda hapsederek muhazarat-ı alimanenizden [bilgilerinizin akılda kalanlarından] mahrum eden mevsim-i şitânın [kış mevsiminin] evamir-i dürüştanesi [kaba emirleri] kalbimi incitmişse de dünkü gün kâinatı beyazlara bürünmüş görünce gönlümde bir inşirah [ferahlık] hasıl oldu, güya ki masum bir bakir, damen-i pâkini [temiz eteğini] her tarafa yayarak libas-ı ismetinin [temiz elbisesinin] saffetini [saflığını] enzar-ı aleme [alemin bakışlarına] arz ediyordu. Bu manzaradan bir zevk-i ulvi hissettim. Hemen üst kata çıkarak enzarımı [bakışlarımı] Akdeniz'e doğru atfeyledim [yönelttim]. Esna-i sabavetimde [çocukluk zamanımda] da bu denizden dört defa geçtiğimi tahattur ettim [hatırladım]. Fırtına, dalgaların o kocaman Trieste¹ vapurunu elma gibi yuvarladığı zaman, büyüklerimizin kemal-i havf ve haşyetle [tamam bir korku dehşetle] yataklarına çekildiklerine rağmen beşik gibi sallanan vapur içinde sallanmaktan mütelezziz olarak [zevk alarak] yukarı aşağı gezindiğimi güya tekrar görüyordum. O, evân-ı sabavet ne tatlıydı! Nazarımda her şey

---

1. İtalya'nın kuzeydoğusunda bir liman kenti.

hakikat, her şey ayn-ı saadet [mutluluğun ta kendisi] hük-
mündeydi. Fırtınanın vapurumuzu kazazede etmesi mü-
lahazasında bulunan büyüklerimizin telaşını pek nâbecâ
[yersiz] görerek o anın devamını safiyane bir beşâsetle [güler
yüzlülükle] temenni ediyordum. Tehlike içinde de eğlence ve
saadet arıyordum.

Bir müddet şu hatırat-ı masumaneyle meşgul olduktan
sonra sıcak odadan birdenbire soğuğa çıktığım cihetle vü-
cudumda bir titremek hasıl olmuştu. “Of! Dünyada hak-
kikatin de saadetin de tahtında ne şüpheler, ne felaketler
müstetirmiş [gizliymiş]! İşte şu levayih-i latife ve dil-firî-
bane [güzel ve gönül çelen levha, manzara] içinde belki de
insanı tehlikeli bir hastalığa duçar edecek, mevtine [ölü-
müne] sebep olabilecek bir bürudet [soğukluk] bulunuyor.”
diyerek bir kere de sokağa baktım. Gelip geçenler meya-
nında [arasında] fakir genç kadınların, ayakları çıplak
zenciyelerin, değneğine yaslanarak yarı düşe yarı kalka
yürümeye uğraşan ihtiyarların şu sefilane halleri nazar-ı
dikkatime dehşetle çarptı. “Ah, şu dakikada şairlerin kale-
mini, ressamların fırçasını meşgul eden şu şitanın [kışın]
letafetli zamanında ale-s-seviyye [bir boyda] beyaz çarşaf-
larla örtülen damlar altında, kim bilir ne kadar bedbaht
hastalar firâş-ı sefalet [sefalet döşeğine] uzanmışlar, kim
bilir ne kadar biçareler, kömürsüz ve aç kaldıklarından
inlemekte bulunmuşlardır!” diye söylenerek mükedder
[kederli] oldum. Gözlerimden yaşlar akıyor, bu defa da
kalbim titriyordu. Bu fikr-i elim [acı fikir], hissiyatımı ga-
leyana getirdi. İşte o hisle de Sefalet isminde bir roman vü-

cuda geldi. İktidarsızlığımı bilirim, fakat eser-i acizaneme şeref bahşedeceği cihetle bunu nam-ı fazilet-ittisamınıza [faziletle süslenmiş adınıza] “ihdâ” [hediye] ederim. Hatalarımın tashihine himmet buyuracağınızı [hatalarımın düzeltilmesine çabalayacağınızı], meftûr olduğunuz [yaratılışınızdaki] lütuf ve keremden me’mûl ederim [umarım] efendim.

Hemşireniz

Emine Semiye binti Cevdet”

16 Mart 1315

Nişantaşı

“Fazıla-i muhtereme İsmetlü Semiye Hanımefendi Hazretlerine

Efendim Hemşirem,

Zat-ı edibanelerine karşı iki cihetle medyun-ı şükran [teşekkür borçlu] bulunuyorum ki bunun birisi muzlim [karanlık], râtib [rutubetli], kasvet-engîz bir Mart gününü pek hoş bir suretle imrâra [geçirmeye] vesile olan Sefalet gibi güzel bir eserin mütalâası; ikincisi de her suretle ve bahusus hilkatden şayan-ı tevkîr [yaradılıştan övülmeye layık] gördüğüm bir edibe-i necibenin [asil bir edebiyatçının/yazarın] bu hediye-i kıymettarına mazhariyetimdir.

Mürüvveten [nezaketle] nam-ı acizâneme ithaf buyurulan Sefalet unvanlı eser-i âlilerini dest-i tekrime [saygıyla] aldığı zaman, ediblerimizden bir zat-ı muhteremin kendisine ihdâ [hediye] olunmuş bir eser hakkındaki sözlerini tahattur ettim [hatırladım: “Bu eser namıma ithaf olun-

duđu için mahviyet belki beni sükûta davet etmeliydi...” mealinde bir mütalâaydı.

Azizem, belki bendeniz de şimdi ihtiyar-ı sükût etmeliydim, fakat Sefalet'te gördüğüm metanet ve efkâr-ı âdilâne o kadar kalbimi tehyiç etti [çoşturdu] ki bazıları tarafından belki bir eser-i hodbinî [bencillik eseri], diye telakki olunmak ihtimalini de düşünmeyerek bu eser-i edebînin bendenizde hâsil ettiği tesiri beyana mecbur oldum. Zaten kitap meydana, hiçbir munsıf [insaf sahibi], mütalâat-ı acizânemi [aciz yorumumu] saibe-i hod-perestiyle hamledemez [kendini beğenmişliğe yoramaz]; belki bihakkın [hakkıyla] tasvir-i mahiyet-i esere kudreyâb olmayacağımı [eserin mahiyetini hakkıyla betimlemeyi beceremeyeceğimi] teslim edeceklerdir. Sefalet'te fakr u zarureti tasvir hususunda ibraz buyurulan sanat pek güzel! Sefalet'te görülen metanet-i ahlâkiye [sağlam ahlâk] bütün genç kızlara şayan-ı imtisal olacak kadar ibret-âmuzdur [ibret vericidir].

Bir gün, zevcinin sefahati derece-i gayeye [son dereceye] çıkmış olan bir genç kadına: “Efendim, bu sendeki ne sabır! Kalbine hiç hiss-i intikam da mı girmiyor?” demişler. Kadın da “Ben iffetimi zevcim gibi bir kadr-i nâ-şinas [kıymet bilmez] için değil; nefsimi en evvel ecdad ü ailemle çocuklarımla namı için muhafaza ederim. O bedbahtsa kendi uğruna namus gibi mukaddes bir hazinenin değil, en küçük bir şeyin bile feda olunmasına layık değildir” cevabını vermişti. Bu bir hakikattir ki hiçbir hadise ve hiçbir vakiyla pâ-mâl-i zeval olmaz [ayaklar altına inmez]. Hâme-i belîğ-i fazilâne-leri [erdemli güzel söz söyleyen kaleminiz] bunu Sabite'nin

sergüzeşt-hâliyle [başına gelenlerle] pek güzel tasvir ediyor. Evet; ismet, o suretle müdafaa olunmalıdır. Her şey geçer, her devir inkılâb eder [değişir]; fakat mahvolan namus istirdâd olunmaz [geri alınmaz]. Zaruretle hâsıl olan sefaletin zaman ve hakikatle mübeddel-i saadet olabileceğini [saadetle yer değiştirebileceğini], hikâyede cereyan eden vukuat pek güzel ispat ediyor. Aslen şayan-ı takbih olan [kötülenmesi gereken] biçareler, hiffetle [hafiflikle] sefil olanlardır. Kesbiye'nin felaket-i medidesi [uzayan felaketi], Hayati'nin ömrü bî-sevda vicdansızlara, mesleksiz yaşayanlara güzel bir numune-i ibret teşkil ediyor. Müştak'ın evvelki muamele-i namusşikenânesi [onur kırıcı davranışları] üzerine çektiği meşakkatler, ceza-yı sezasıdır [hak ettiği cezadır]. Cehdi'yle Mahir gibilerse Allah'a şükretmeliyiz ki pek az bulunur. Hele son sayfalarda madalyon meselesi o kadar rakik [ince], manidar, nazikâne bir lisanla tasvir olunmuş ki en az hassas olan bir mütalâayı bile tehyice [çoşturmayla] kifayet eder.

Muazzez hemşirem,

Bu hikâye-i edibâneleri, mütalâasıyla itibar etmek istidadında olanlar için tekrar ederim, pek ibret-âmuz bir eserdir. Kudret-i tahrirânelerini [yazma kudretinizi] kemal-i samimiyetle tebrik ve temadi-i muvaffakiyâtınızı [başarılarınızın devamını] Cenab-ı Hak'tan temenniyle layık görüldüğüm bu kıymetli yadigâr-ı mürüvvet-mendânelerine [cömertliğinize] arz-ı şükran eylerim efendim.
Nigâr Binti Osman”

BİRİNCİ KISIM
AÇLIK